

КРАСНОПОЛЬСЬКА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук, доцент*

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК СКЛАДОВА «М'ЯКОЇ СИЛИ» КИТАЮ

Однією з ключових у зовнішній політиці будь-якої держави є проблема здійснення впливу. Впливати можна за допомогою «жорстких» ресурсів, які служать примусу, і «м'яких» ресурсів, які спираються на переконання. Концепція «м'якої сили» стверджує, що домогтися бажаних результатів можна через силу власної привабливості, а не через загрози або примус.

«М'яка сила» має бути активним ресурсом впливу будь-якої держави, оскільки сприяє зміцненню власного впливу в світі, проникненню на нові ринки, забезпеченню стабільних зовнішніх умов для внутрішнього розвитку, тощо. Вона надає державі велику свободу у використанні як «м'яких», так і «жорстких» інструментів або їх поєднання. На думку автора терміну «м'яка сила», Дж. Ная [7], публічна дипломатія є найбільш ефективним методом нарощування потенціалу «м'якої сили». Дослідник розглядає публічну дипломатію як рекламну кампанію, метою якої є налагодження довгострокових взаємин із іншими країнами.

Варто відзначити, термін «публічна дипломатія» був введений в 1965 році Едмундом Галліоном як «програма, яка фінансується урядом, і яка спрямована на вплив на громадську думку в інших країнах та на їх подальше інформування» [4]. Передумовами її появи стали глобалізація, розвиток комунікаційних технологій, а також посилення ролі та участі громад в міжнародних справах держав. Метою публічної дипломатії є культивування певної громадської думки за кордоном, взаємодія приватних груп однієї країни з групами інших, сприяння міжкультурній комунікації між державами, народами, громадянськими суспільствами та цивілізаціями [1].

Публічна дипломатія в сучасному світі проявляється в двох формах: традиційній (інформаційна пропаганда, просвітництво окремих соціально-професійних груп, просування політичної культури та інше) та цифровій (розміщення радіо- та телепередач у мережі Інтернет, поширення літератури у цифровому форматі, моніторинг дискусій у блог-просторі інших країн, створення персоналізованих сторінок членів уряду у соціальних мережах, тощо).

Варто підкреслити, що для Китаю через особливості його політичної системи характерна публічна дипломатія в її класичному розумінні, з провідним значенням держави у формуванні та проведенні політики. Метою ж застосування цифрової дипломатії як інструменту «м'якої

сили» для Китаю є забезпечення внутрішньої стабільності та безпеки і просування власного зовнішньополітичного курсу.

З 1949 р. основним інструментом впливу на іноземну аудиторію КНР стала державна пропаганда. Проте за час свого існування вона еволюціонувала у комплексну систему механізмів та інститутів, що займаються іміджем Китаю у світі. Новий тренд публічної дипломатії пов'язаний з прийняттям у 1997 році нової безпекової концепції Китаю, що заснована на принципах взаємної довіри, взаємної вигоди, рівності та співробітництва. В результаті відбувся відхід від політики неучасті у міжнародних справах до позиціонування країни як активного члена світової спільноти. У 2004 р. концепцію було перейменовано в «мирний розвиток», а в 2005 р. доповнено теорією «гармонічного світу».

Сучасна система публічної дипломатії Китаю включає культурні та освітні обміни, інформаційну та роз'яснювальну роботу з іноземними аудиторіями, та іміджевий напрямок. Останній передбачає проведення великих заходів, допомогу країнам, що її потребують, активну участь у діяльності міжнародних організацій.

Інституційною основою іміджевої політики КНР стала мережа інститутів Конфуція – культурно-освітніх центрів, створених у 2004 році з метою поширення мови та культури за кордоном, а також комунікації з зарубіжними університетами. Частина таких інститутів є профільними. Так, в Інституті Конфуція при South Bank University в Лондоні вивчається традиційно китайська медицина, а Інститут Конфуція при University of Economics and Business в Афінах спеціалізується на бізнесі [6].

Прикметною особливістю публічної дипломатії Китаю є її регіональні особливості. Зокрема, стратегія публічної дипломатії КНР у країнах Заходу базується на поширенні ідеї про те, що держави з різним політичним та соціальним устроєм можуть мирно співіснувати, і кожна країна є вільною у виборі шляху розвитку. В той же час публічна дипломатія стосовно країн, що розвиваються, ґрунтується на тезі про спільність долі і необхідність створення більш справедливого світового порядку, що забезпечує гідне місце для всіх держав. Важливу роль тут відіграє активне донорство Китаю та гуманітарна допомога бідним країнам, допомога з навчанням фахівців.

КНР є лідером як за темпом зростання кількості інтернет-користувачів. Проте жителі Китаю віддають перевагу китайським аналогам популярних західних сервісів обміну інформації: RenRen, WeChat, Sina Weibo, QQ, які також доступні іншими мовами (так, наприклад, WeChat доступний 15 мовами світу) [3]. Китайські державні ЗМІ, члени Комуністичної партії Китаю, представники Міністерства закордонних справ є активними користувачами соціальних мереж, використовуючи їх для миттєвого поширення суспільно-політичної інформації [2]. Також варто відзначити, що одне з пріоритетних завдань цифрової дипломатії КНР – створення та просування позитивного образу Китаю та китайського народу [8], роз'яснення зовнішньополітичної

позиції країни з найбільш чутливих питань міжнародного порядку денного.

Відмінною рисою політики Китаю є те, що він застосовує як жорсткі (блокування певних сайтів або окремо взятого контенту, заборону анонімність в інтернет просторі), так і м'які методи (контрпропаганда) забезпечення внутрішньої інформаційної безпеки. Так, комплексна система Інтернет-безпеки «Золотий щит» (Great Firewall) передбачає блокування доступу до сайтів із забороненими матеріалами протягом декількох хвилин, видалення такого матеріалу, а також відстеження пошукових запитів [5].

Таким чином, для сучасної публічної дипломатії Китаю притаманний реактивний характер – вона орієнтована насамперед на викорінення міфу про «китайську загрозу» та створення іміджу відповідальної світової держави. Активне застосування публічної дипломатії як інструменту нарощування «м'якої сили» спричинило появу нових форм взаємодії з іноземними аудиторіями: стали більш різноманітними культурні та освітні програми, постійно покращується кількість та якість ЗМІ іноземними мовами, велика увага приділяється роз'ясненню політики через прес-конференції, інтерв'ю та публікацію Білих книг, Китай активно співпрацює з міжнародними організаціями, є донором гуманітарної допомоги, організатором великих заходів.

Список використаних джерел:

1. Ashto C. Cyber security : an open, free and secure Internet. Budapest. 4 October 2012. Europa.eu. URL : http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-685_en.htm?locale=en.
2. China Co-opts Social Media to Head Off Unrest. *The Wall Street Journal*. URL : <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052748703610604576158290935677316>
3. Digital Public Diplomacy : How Chinese Social Media Is Changing the Way Diplomatic Missions in China Engage with Local Audiences. Dao Insights – China News, Digital Innovation & Trends. URL : <http://daoinsights.com/digital-public-diplomacy-how-chinese-social-media-is-changing-the-way-diplomatic-missions-in-china-engage-with-local-audiences/#sthash.jSWNT7Ax.dpuf>.
4. Gullion E. A. What is Public Diplomacy? USC Center of Public Diplomacy. 2015. URL : <https://uscpublicdiplomacy.org/page/what-is-pd>.
5. How does China censor the internet? The Economist. URL : <http://www.economist.com/blogs/economist-explains/2013/04/economist-explains-how-china-censors-internet>.
6. London South Bank University Official website. URL : <http://www.lsbu.ac.uk/case-studies/confucius-institute-traditional-chinese-medicine-citcm>.
7. Nye J. (2004) Soft Power : The Means to Success in World Politics. N.Y. : Public Affairs. URL : https://www.belfercenter.org/sites/default/files/legacy/files/joe_nye_wielding_soft_power.pdf.

8. Quanciu jinrong shichang chixu dongdang huojiang tuidong wangluo she jiao fazhan. Chinanews. URL : <http://www.chinanews.com/it/kong/news/2008/11-29/1467489.shtml>.

Ключові слова: «м'яка сила», Китай, публічна дипломатія, цифрова дипломатія, політичний імідж Китаю.

Key words: «soft power», China, public diplomacy, digital diplomacy, China's political image.

МИЛОСЕРДНА ІРИНА МИХАЙЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук, доцент*

МІНЛИВИЙ СВІТОВИЙ ПОРЯДОК: НОВА РЕАЛЬНІСТЬ

В сучасних умовах суспільство є свідком переформатування системи міжнародних відносин та світового порядку взагалі, що спостерігається певною мірою у послабленні глобалізаційного фактору в них.

Для аналізу сучасних тенденцій змін у світовому співтоваристві доцільно визначити сутність поняття «світовий порядок», але однозначного визначення та розуміння якого й до сьогодні не існує. Більшою мірою це обумовлено його багатогранністю та наявністю спроб науковців різних напрямків, різних історичних періодів його дослідити. Так перші спроби розуміння світового порядку здійснювали Фукідід, Н. Макіавеллі, Дж. Локк, І. Кант, Г. Гегель та інші. А перші приклади формування світового порядку, ми можемо спостерігати при дослідженні Стародавнього світу, так ще у II–I тисячоліттях до н.е. у зіткненнях Старо-Вавилонського та Староасірійського царства, Новим королівством Єгипту та Хеттською імперією, Новою Вавилонською та Неоасірійською імперіями. З того часу світ пережив велику кількість трансформацій, але саме тоді були започатковані перші спроби розроблення певних ідей, принципів, тенденцій, які в майбутньому будуть відігравати значну роль. Так, наприклад, для світового порядку, який був сформований після Другої світової війни однією із складових був фактор ідеологізованості. Проте вперше формування ідеологічного фактору у розбудові світового порядку можна спостерігати ще у періоди греко-персидських війн (Європи та Азії), у Середньовіччі (Християнство та Іслам), а в сучасний період це протистояння зустрічається в поглядах С. Гантингтона.

Вперше впровадження правового принципу в системі міжнародних відносин та світового порядку було із прийняття Вестфальського мирного договору (1648), який фактично впровадив два принципи зовнішньої політики: підтримка міжнародного «балансу сил» та пріоритет національного інтересу над іншими. І в такому разі можна погодитися